

УДК 342.951:004

МОСОВ С.П., доктор військових наук, професор,
помічник ректора Національного авіаційного університету
УХАНОВА Н.С., старший науковий співробітник НДЦПІ НАПрН України

ПРОТИДІЯ НЕГАТИВНИМ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВПЛИВАМ НА ЛЮДИНУ І СУСПІЛЬСТВО В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

***Анотація.** Стаття присвячена проблематиці негативного інформаційного впливу на українське суспільство в умовах гібридної війни, виявлення та блокування його джерел, а також протидії надходженню викривленої та маніпулятивної інформації, що спрямована на безпосередню дезорієнтацію самосвідомості українців.*

***Ключові слова:** інформаційний вплив, ЗМІ, маніпуляція, гібридна війна.*

***Summary.** The article is devoted to issues of negative information influence on Ukrainian society in the conditions of hybrid war, exposure and blocking of its sources, and also counteraction to the distorted and manipulative information aimed on direct disorientation of consciousness of Ukrainians.*

***Keywords:** information influence, mass media, manipulation, hybrid war.*

***Аннотация.** Статья посвящена проблематике негативного информационного воздействия на украинское общество в условиях гибридной войны, выявления и блокирования его источников, а также противодействию поступлению искаженной и манипулятивной информации, направленной на непосредственную дезориентацию самосознания украинцев.*

***Ключевые слова:** информационное влияние, СМИ, манипуляция, гибридная война.*

Постановка проблеми. Світ вже давно вступив в епоху глобалізації, яка зачепила всі сторони життя сучасного суспільства. Під її впливом трансформувалися і засоби масової інформації, з'явилися необхідні умови для того, щоб потік інформації був поставлений на конвеєр, а сама інформація стала могутньою “зброєю” для широкого застосування. Інформаційні “війни”, що ведуться з використанням ЗМІ, це боротьба за цілком реальну і відчутну владу, адже за допомогою медіа різноманітні групи людей лобіюють певні інтереси.

Одним з найважливіших проблематичних питань розвитку сучасної України є становлення та зміцнення громадянського суспільства. У свою чергу, його існування неможливе без наявності у членів цього товариства громадянських цінностей і особливої політичної культури. У формуванні політичної культури громадян, розвитку інститутів громадянського суспільства в Україні, всього комплексу суспільних груп, які мають представляти організовані інтереси різних об'єднань та громадянських інститутів, важливу роль відіграють демократичні засоби масової інформації (далі – ЗМІ). Вони вважаються найважливішим інститутом громадянського суспільства. Телебачення, преса, радіо та Інтернет-ресурси формують уявлення громадян про країну, в якій вони живуть. Об'єктивність такої картини залежить, у першу чергу, від різноманітності ЗМІ, наявності в інформаційному полі різних точок зору. Розвиток глобальних мереж цифрових телекомунікацій значно посилив вплив засобів масової комунікації на формування світоглядних установок, ціннісної орієнтації українських громадян.

В умовах стану гібридної війни між Росією та Україною одним з важливих інструментів є формування певної думки у масовій свідомості. Розглянемо приклад. Російські пропагандисти запевняють, що на сході України точиться громадянська війна,

що не Росія є джерелом агресії, а в усьому винна теперішня влада, яка не бажає вирішувати проблеми пересічного українця тощо. За допомогою інформаційних “вкидів” (саме цим терміном визначають неправдиву інформацію, що спрямована викликати бурхливе обговорення та суперечки між різними прошарками населення, яке довіряє джерелу новин, і яке не довіряє) формується певна суспільна думка, яка налаштовує українське суспільство сприймати події гібридної війни не такими, як вони є насправді, а так, як вигідно стороні-агресору. За допомогою повністю чи частково неправдивих новин формується негативний інформаційний вплив, який маніпулятивним чином сприяє викривленню фактів і подій у сприйнятті окремої людини чи суспільства в цілому. Тому має місце реальна проблема ефективною протидії негативним інформаційним впливам і формуванню прозорості та відкритої подачі інформації у ЗМІ, а також вчасного спростування інформаційного негативу для перешкоджання формуванню хибної оцінки тих чи інших подій.

Результати аналізу наукових публікацій. Інформаційна складова, як частина сучасної системи масових комунікацій і як один з факторів, що впливають на її розвиток, докладно розглянута в роботах зарубіжних авторів. До них відносяться Г. Алмонд, С. Верба, А. Вілдавські, Є. Вятр, Р. Даль, Л. Дітмер, К. Дойч, А. Лейпхарт, С. Ліпсет, Л. Пай, У. Розенбаум, Ч. Тіллі, Ф. Фукуяма, С. Хантінгтон, Л. Харрісон та ін.

Особливу увагу на комунікативну складову формування суспільної культури в своїх працях звернули Г. Алмонд, Е. Вятр, Р. Даль, К. Дойч, Є.Б. Шестопап. Одними з провідних фахівців, що вивчають зв'язок політичної культури і засобів масових комунікацій, вважаються П. Гросс, П. Норріс, Р. Патнем. У книзі П. Гросса, присвяченій практикам демократизації ряду країн Східної Європи, зміни в масовій культурі співвідносяться саме із змінами у діяльності ЗМІ. З урахуванням того, що формування інформаційної, політичної та суспільної культури відбувається на рівні суспільства, слід відзначити важливість досліджень у галузі масової комунікації, якими займалися Ж. Бодрійяр, П. Бурдье, Е. Гідденс, П. Лазарсфельд, Г. Лассуелл, У. Ліппман, С. Ліпсет, Н. Луман, М. Маклюен, Е. Тоффлер, Ю. Хабермас, Г. Шиллер.

Проблема ролі ЗМІ у формуванні інформаційної культури та впливу на масову свідомість у країнах перехідного періоду розглядається на теоретичному рівні в роботах вище зазначених дослідників.

Відзначимо, що практична сторона цього питання вивчена значно менше. Серед вітчизняних дослідників цьому питанню приділяли увагу Гапеева О.Л., Горбулін В.П., Гулай В.В., Мосов С.П., Нижник Н.Р., Руснак І.С., Сищук О.А., Толубко В.Б. та ін.

Так, у монографії С.П. Мосова [3] розкрито психологічні особливості війн та інформаційно-психологічні впливи, що здійснюються ворогуючими сторонами під час війни. Разом з тим праця не містить інформації про засоби протидії таким впливам.

Праця, що підготовлена В. Б. Толубком [11], присвячена питанням інформаційної боротьби, її концептуальним, теоретичним і технологічним аспектам. Поряд з цим, питання протидії інформаційним впливам під час війни не знайшли свого відображення в монографії.

Авторський колектив у складі С.П. Мосова і Н.Р. Нижник у своїх працях [3 – 5] приділив увагу інформаційним впливам на свідомість людини і навіть вимоги до джерел інформації.

У колективній монографії під редакцією Г.П. Воробйова [10], що підготовлена колективом військових фахівців на базі Національної академії сухопутних військ, разом з тенденціями розвитку форм і способів збройної боротьби в сучасних локальних війнах і збройних конфліктах також розглянуті усталені риси так званих гібридних війн, що

тривають у світі вже значний час і є різновидом асиметричних війн. При цьому за межами праці залишився розгляд питань щодо способів протидії інформаційним впливам за допомогою інформаційно-комунікативних технологій, що мають місце в умовах гібридної війни.

У колективній монографії під ред. В.П. Горбуліна [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], підготовленій фахівцями Національного інституту стратегічних досліджень, системно досліджено явище світової гібридної війни в площині російської агресії проти України. Сутність гібридної війни розглянуто у контексті системної кризи світової безпеки, а її феномен – як новітній вид глобального протистояння. Детально розглянуто причини та передумови російської агресії проти України, її стратегічні цілі, а також особливості ведення гібридної війни у різних вимірах: воєнному, політичному, економічному, соціальному, гуманітарному, інформаційному. Аналізуються локальні успіхи нашої держави у протидії ворожим планам РФ за окремими напрямками. Зроблено загальний висновок про доведення Україною своєї спроможності як держави, що відстоює свій суверенітет у боротьбі з агресором. Розглянуті питання реформування міжнародних безпекових інститутів і пошуку балансу сил у новій, гібридній реальності. Досить докладно проаналізовано діяльність ЗМІ та їх роль у інформаційних війнах, проте досліджень в рамках протидії інформаційним впливам в умовах гібридної війни недостатньо.

На підставі вищенаведеного є доцільним розглянути проблематику протидії негативним інформаційним впливам у сучасних засобах масової комунікації.

Мета дослідження – визначити характер впливу негативних інформаційних повідомлень на формування громадянської культури суспільства та шляхів протидії їм в умовах гібридної війни.

Виклад основного матеріалу. На теперішній час існує чотири підходи щодо трактування сутності інформаційних “війн”. Перший підхід трактує їх як сукупність політичних, соціально-економічних, психологічних дій, що передбачають захоплення інформаційного простору, витіснення ворога з інформаційної сфери, знищення його комунікацій, позбавлення засобів передачі повідомлень, а також інші подібні цілі. Так, один з представників цього напрямку С. Расторгуєв визначає їх як відкриті та приховані цілеспрямовані інформаційні взаємодії інформаційних систем з метою отримання певного виграшу в матеріальній сфері [8, с. 104]. Для побудови умовиводів С. Расторгуєв використовує відповідний понятійний апарат. Базове поняття, що застосовується ним, – це “інформаційна система”. З усього різноманіття систем автор теорії найбільш часто звертається до функціонування інформаційних систем, схильних до самонавчання, тобто тих, які зазнають змін при інформаційному впливі. Людина, народ, держава представляють класичні інформаційні системи.

Аналізуючи наявний стан речей, він інформує про те, що поряд із захистом інформації від зовнішніх деструктивних загроз у сучасний період розвитку високих комунікаційних технологій і методик психологічного розвитку в суспільстві виникає проблема захисту інформаційної системи від надлишкового обсягу “неякісної” інформації. Це пов’язано з тим, що при отриманні інформації інформаційна система переробляє її за власним алгоритмом, при цьому змінюючи відповідним чином себе. Якщо на вхід такої системи подати інформацію, що завдає шкоди для системи, то в результаті цього можна добитися повного або часткового її знищення. Під час протистояння інформаційні системи постійно використовують інформаційну “зброю”, що має запустити програми самознищення ворожої інформаційної системи (для людини

інформаційним впливом, що здатний привести до запуску таких програм, є активізація бажань, думок і провокування вчинків, скерованих на самознищення).

Інший, більш “прикладний” підхід можна спостерігати у Г. Почепцова, який досліджував інформаційні “війни” з точки зору паблік-релейшнз. В якості суб’єкта інформаційної війни в його уявленні виступають спільноти людей – нації, держави, колективи підприємств та інших. Об’єктом же завжди є масова свідомість. У своїй книзі “Інформаційні війни” він описує прийоми і способи впливу на поведінку соціальних груп, докладно розглядає різні аспекти, що впливають на ефективність інформаційного впливу [7, с. 69].

Однією з основоположних тез даної концепції є твердження про наявність двох автономних полів: простору інформації та простору дії. З появою можливості контролювати інформаційну реальність виникли варіанти використання її в якості “зброї”.

На думку представників іншого підходу, інформаційна “війна” – це найгостріша форма протистояння в інформаційному просторі. Акцент переноситься на характер протистояння опонентів. У даному випадку першочергового значення набувають такі якості інформаційної взаємодії, як безкомпромісність, висока інтенсивність суперечки та короткотривалість гострого суперництва. Для позначення агресивності сторін застосовується поняття інформаційної “зброї” [6, с. 330].

Згідно третього підходу інформаційна “війна” інтерпретується як форма забезпечення та ведення військово-силових дій за допомогою найсучасніших електронних засобів, наприклад, цифрових випромінювачів, супутникових передавачів та інших аналогічних засобів, які застосовуються для виконання військових завдань [6, с. 331].

Четвертий підхід фактично ототожнює інформаційні “війни” з кібернетичними “війнами”, з чим не можна погодитися. При цьому під останніми розуміють протистояння між технічними системами.

Незважаючи на існуючі розбіжності у вищезазначених чотирьох підходах до розуміння інформаційної “війни”, їх об’єднує спільна думка про те, що розгортання інформаційного протиборства ведеться в інформаційному просторі, де основним засобом здійснення агресивних дій і завдання відповідних ушкоджень противнику є інформація.

Слід зазначити, що інформаційна “війна” не є однозначним поняттям. У широкому сенсі під інформаційною “війною” можна розуміти будь-який негативний інформаційний вплив на супротивника (ворога) із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій і засобів. Цим противником може бути також і держава в цілому. Таке протистояння можливе між будь-якими суб’єктами – як приватними, так і публічними. Тому сторони в такій “війні” – фізичні особи або групи осіб, що діють в індивідуальному порядку або організовано, спонтанно або за угодою, а також юридичні особи і держави. Раніше такий вплив носив найменування пропаганди або ідеологічної війни, але з появою Інтернету і широкого застосування електронних засобів комунікації коло учасників такого впливу, а також різноманітність його видів і форм значно збільшилися.

У вузькому сенсі – це новий, що не укладається в міжнародно-правову кваліфікацію, різновид збройних конфліктів. З одного боку, тим самим у якомусь сенсі “змазується” саме поняття “збройний конфлікт”, однак реальні наслідки інформаційної “війни” під час уповільненого збройного конфлікту можуть бути істотні, призвести до значних жертв і руйнувань унаслідок регулярного або масованого застосування зброї ворогуючими сторонами, як це має місце в Україні в південно-східному регіоні.

В рамках психологічної парадигми інформаційна “війна” може розумітись як латентний вплив інформації на індивідуальну, групову і масову свідомість за допомогою методів пропаганди, дезінформації, маніпулювання, нейролінгвістичного програмування з метою формування нових поглядів на соціально-політичну організацію суспільства через зміну ціннісних орієнтацій і базових установок особистості.

Осмилюючи інформаційну “війну” в контексті психологічних теорій, В. Лисичкін і Л. Шелепін вказують, що її об’єктом є когнітивно-емоційна сфера індивідів, а головною метою – керування інтелектуально-психологічними та соціокультурними процесами, обов’язковим елементом якого виступає неусвідомленість даного впливу особами, схильними до завуальованому впливу запрограмованої поведінки [2, с. 9].

Психологічне трактування розглянутого феномена надають також інші автори. Вони поєднують інформаційне та психологічне протиборство в одному понятті. Дослідники оцінюють інформаційну “війну” в якості системи підривних ідеологічних впливів, спрямованих на свідомість людей переважно через сферу суспільної психології. У свою чергу мова йде про інформаційно-психологічні акції, здійснювані на міждержавному або стратегічному, оперативному і тактичному рівнях, як у мирний, так і у воєнний час, як в інформаційній, так і в духовній сфері [1, с. 96].

У сучасній науковій літературі можна виділити групу вчених, які зосереджують свою увагу на соціально-комунікативному аспекті інформаційних “війн”. Їх методологічні принципи дослідження відрізняються тим, що в предметному полі домінує не свідомість людей, а інформація, що набуває змісту панівного впливу в інформаційній реальності і формує когнітивні орієнтації сфери.

Так, ще у 2007 р., задовго до сучасної гібридної війни, український науковець С. П. Мосов навів основні психологічні характеристики війни. Він охарактеризував психологічний стан людей під час військових дій, цим самим обґрунтувавши психологічну нестабільність, підвищену сприйнятливність до інформації будь-якого роду. Під час війни людина знаходиться у невірноваженому психологічному стані та напрузі, демонструє вибухові реакції навіть на досить нейтральні події [3, с. 11]. Тому будь-які негативні інформаційні повідомлення, а особливо маніпулятивні, викликають у людей під час війни вибухову реакцію, не піддаються логічному аналізу, а сприймаються за чисту монету.

Гібридна “війна”, що точиться в південно-східному регіоні України, має низку особливостей, оскільки в цій війні використовується не тільки військова, а й інформаційна зброя, застосування якої веде до агітації населення щодо протидії чинній владі, переходу на бік агресора як визволителя тощо. У ході гібридної “війни” в інформаційному полі можливе досягнення таких результатів, наприклад, як втрата українських територій без пострілів, за використанням однієї тільки дезінформації чи налаштування населення проти державної влади.

Розглянемо сутність і значення негативного інформаційного впливу на людину та суспільство в умовах гібридної “війни”. Негативний інформаційний вплив може бути як прямим, коли повідомляються певні новини чи факти, що мають негативну конотацію, так і непрямим, коли споживачам масової інформації подають не надто достовірні або викривлені факти, а на їх основі людина робить власні (зазвичай хибні!) висновки. В сучасних ЗМІ часто зустрічаються як “замовні” матеріали, коли подається погляд на ситуацію, подію чи персону тільки з одного боку, зазвичай негативного, зовсім не згадуючи про існуючі при цьому переваги, так і відверто неправдиві статті, у яких йдеться мова про нічим не підтвержені факти, антинаукові висновки тощо. Також

журналісти вдаються до маніпулятивного формулювання заголовків і текстів, коли існуюча подія чи вчинок подаються під таким “соусом”, що з позитивного факт може перетворитись на негативний під тиском контексту, у якому він поданий.

Дуже часто негативний інформаційний вплив створюється також завдяки відсутності інформації про певну подію в офіційних джерелах і засилля недостовірної чи викривленої інформації про цю ж подію в неофіційних. Яскравим прикладом такого впливу може стати недавня подія – телефонна розмова Порошенка з Путіним з приводу обміну заручниками та полоненими. В офіційних джерелах, зокрема на сайті Адміністрації Президента, повідомлення про цю подію та її суть і значення з’явилися тільки через декілька днів після самої події, проте російські інформаційні ресурси подали дану подію як “таємний телефонний дзвінок з метою привітати Путіна чи висловити йому співчуття з приводу втрат російських військ на території Сирії” тощо. При цьому в масовій свідомості було сформовано декілька негативних посилів – Порошенко підтримує Путіна, Порошенко веде таємні переговори з Путіним тощо. Якби Адміністрація Президента своєчасно подала інформацію про сам дзвінок та його зміст, частина цілеспрямованих негативних “вкидів” відсіялась би відразу, адже дзвінок перестав би бути “таємним”. Існує припущення, що умовами переговорів було нерозголошення домовленостей, проте все одно першими інформацію про розмову подали російські ЗМІ, тому достатньо було вчасно відреагувати в інформаційному полі хоча б коротким повідомленням на кшталт “відбулись переговори, зміст яких тимчасово не оприлюднюється до уточнення окремих моментів”.

Значна кількість негативної та недостовірної інформації розповсюджується на тимчасово окупованих територіях ОРДЛО і в анексованому Криму, де переважна частина населення не має доступу до українських джерел і може отримувати лише оброблені відповідними технологіями російські повідомлення. Людям розповідають, що Україна кинула Крим напризволяще, не дає йому воду та електроенергію (хоча за умов “приєднання” Криму до РФ це мало бути би проблемою російських органів влади, тим більше що певні шари населення Криму самі проголосували за відокремлення від України та приєднання до РФ). Також поширюється інформація, що в Україні забороняють спілкуватись російською мовою в публічному просторі тощо. Тому населення цих територій перебуває під безпосереднім впливом російської пропаганди і отримує виключно неправдиві та маніпулятивні повідомлення, перешкоджаючи розповсюдженню яких в існуючих там умовах проблематично.

Це вимагає, у свою чергу, створення спеціальних і стійких до протидії інформаційних джерельних порталів, радіо- та телеканалів, прийом від яких є доступним на території ОРДЛО, через які населення зможе отримувати аргументоване спростування дезінформації, що наполегливо лунає з російських ЗМІ.

З метою прикриття різноманітних дій (анексія АР Крим, конфлікт на Донбасі, трагедія з малайзійським авіалайнером тощо) дипломати РФ часто вдавалися і продовжують вдаватися до прийому зміщення акцентів щодо подій у південно-східному регіоні України та перекладання відповідальності за них на нашу державу. Російська пропаганда широко використовує будь-які дипломатичні можливості та інформаційні приводи для донесення власних ідеологічних меседжів і посилення інформаційних впливів. Зокрема, слід звернути увагу на численні заяви і коментарі очільника МЗС РФ С. Лаврова, колишнього представника РФ при ООН і РБ ООН В. Чуркіна та інших високопосадовців Росії. Мета таких дій – не переконати, а зробити інформаційне поле максимально брудним, звинувативши в усьому іншу сторону, сприяти перемозі власних нарративів [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 278].

Взагалі основним державним органом у боротьбі з негативним інформаційним впливом є відповідне Міністерство інформаційної політики, проте дане міністерство дуже мало уваги приділяє технологіям розповсюдження актуальної та правдивої інформації, а також спростуванню чуток і викривлених повідомлень від російських ЗМІ.

Важливим інструментом у боротьбі з негативним інформаційним потоком вважається діяльність дипломатичних служб. Українські дипломати наполегливо працюють над досягненням своїх ключових цілей – закріплення позиції України щодо конфлікту на Донбасі в рішеннях міжнародних організацій, надання об’єктивної інформації про ситуацію на сході нашої держави та в Криму, підтримання міжнародної безпеки, забезпечення прав людини на окупованих територіях, допомоги внутрішньо переміщеним особам тощо [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 278].

Проте, окрім офіційних каналів, існує низка інших джерел недостовірної інформації, яка також чомусь сприймається на віру. Розглянемо, яким чином недостовірна інформація розповсюджується у таких потужних джерелах масової комунікації, як соціальні мережі. Сучасні інформаційні “війни” включають в свій арсенал низку засобів із залученням людських і комп’ютерних ресурсів. Одним з таких ресурсів є використання ботів. Бот – це спеціальна комп’ютерна програма, яка в автоматичному режимі виконує деякі дії, зокрема, розсилає інформаційні повідомлення. В соціальних мережах такі боти зазвичай зареєстровані як звичайні користувачі, проте їх акаунти відрізняються відсутністю власних дописів, часто наповнені перепостами окремих повідомлень або ж взагалі мають прихований профіль. Такі акаунти-боти налаштовані на надсилання запитів на додавання в друзі до користувачів, які відповідають заданим програмі параметрам, наприклад користувачів, які мешкають в Україні та мають понад 10000 друзів/фоловерів тощо. Після додавання в друзі програми-боти залишають автоматичні коментарі під дописами даного користувача, наприклад, з рекламою якихось товарів чи послуг (кулон “Тризуб”), статей з інших ресурсів (наприклад, посилання на сайт Лайфньюс) тощо без власних думок, або ж розповсюджують заздалегідь задану інформацію в коментарях під дописами інших користувачів (десятки абсолютно однакових коментарів за пошуком у Твіттері від різних користувачів з текстом “Ааа зрада, Порошенко нас зливає, негайний репост!!!!” тощо).

Проте такі програми легко вираховуються досвідченими користувачами і блокуються акаунти, від імені яких іде такий інформаційний спам. Зокрема, соціальна мережа Фейсбук дозволяє відправити скаргу “цей акаунт, можливо, несправжній або зламаний”, і тоді модератори блокують такий акаунт і відправляють запит на підтвердження документи, що власник акаунту справді має таке ім’я та прізвище, що, відповідно, ботом підтверджене бути не може.

Іншим розповсюдженим засобом ведення інформаційних “війн” є тролінг. В даному випадку акаунти в соцмережах для тролів створюються справжніми людьми, під своїм чи вигаданим іменем, проте тематика висловів даних користувачів є суворо регламентованою. Такі користувачі працюють зазвичай на платній основі (в соціальних мережах їх часто називають “ольгінцями” від місця розташування одного з таких центрів розповсюдження інформації в Ольгіно), вони мають визначений алгоритм дій у тих чи інших випадках, набір фраз і тематики для ведення діалогів у соціальних мережах та блогах тощо (працюють за “методичками”). Мета діяльності даних осіб – тролінг, тобто навмисне створення конфліктних ситуацій з метою спровокувати співбесідника на відверто погрозливий, екстремістські чи інші заяви, на основі яких потім можна подати скаргу до адміністрації мережі для блокування чи бану акаунту. Такі технології застосовуються зазвичай проти популярних блогерів, які мають досить велику кількість читачів і цікаву власну думку, яка

не поділяється замовником інформаційного тролінгу. Так, у соціальних мережах часто блокують популярних користувачів з яскраво вираженою проукраїнською позицією, спровокувавши їх в коментарях на образі на адресу троля, коментарі в стилі “ану пішов звідси, кацап недороблений” вже можуть стати приводом для бану, адже адміністрацією, наприклад, мережі Фейсбук, слово “кацап” сприймається як “мова ненависті на національному ґрунті”.

У рамках протидії негативному інформаційному впливу через ЗМІ та соцмережі було запропоновано залучити до модерування українського сегменту мережі Фейсбук українських фахівців. Також частина провідних політиків, журналістів, фахівців у інших сферах надають професійні коментарі та розповсюджують свій авторитетний погляд на події в Україні та світі, тим самим нівелюючи негативний інформаційний вплив із-за кордону шляхом наданням повної, відкритої та достовірної інформації з певних подій.

Висновки.

Отже, сучасні інформаційні “війни” в мережі Інтернет мають низку засобів як на базі телекомунікаційних, так і людських ресурсів для донесення викривленої інформації до користувачів, розповсюдження завідомо фейкових новин, підбурення на відверто образливі вислови, формування панічних настроїв у спільнотах і низку інших дій, що спрямовані на викривлення світосприйняття у рядових користувачів з визначеною метою, а також блокування інформаційних джерел, які здатні розкрити дане викривлення та донести правдиву інформацію до своїх співбесідників. Тому слід приділити увагу підсиленню державної інформаційної політики, а також регулярним та актуальним комунікаціям державних органів з населенням з метою інформування та роз’яснення питань, стосовно яких виникає хибне сприйняття через інформаційний вплив.

Використана література

1. Кіслов Д.В. Сучасні медіа та інформаційні війни : монографія / Д.В. Кіслов. – [2-е вид.]. – К. : МП Леся, 2013. – 240 с.
2. Лисичкин В.А. Третья мировая (информационно-психологическая) война / В.А. Лисичкин, Л. А. Шелепин. – М. : Академия социальных наук, 1999. – 378 с.
3. Мосов С. Война или мир – выбор за человечеством : монография / С.П. Мосов. – К. : Румб, 2007. – 300 с.
4. Нижник Н.Р., Мосов С.П. Вимоги до джерел інформації в системі державного управління // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1999. – № 1. – С. 30-45.
5. Нижник Н.Р., Мосов С.П. Теоретичні аспекти державного управління : монографія. – Чернівці : Технодрук, 2011. – 248 с.
6. Шпиґа П.С., Рудник Р.М. Основні технології та закономірності інформаційної війни // Проблеми міжнародних відносин. – 2014. – Вип. 8. – С. 326-339.
7. Почепцов Г. Г. Информационные войны / Г.Г. Почепцов. – М. : 2001. – 287 с
8. Расторгуев С. П. Информационная война. / С.П. Расторгуев. – М. : Радио и связь, 1998. – 222 с.
9. Світова гібридна війна : український фронт : монографія; за заг. ред. В.П. Горбуліна. – К. : НІСД, 2017. – 496 с
10. Тенденції розвитку форм і способів збройної боротьби у сучасних локальних війнах і збройних конфліктах : монографія / [П.П. Ткачук, С.П. Мосов, О.П. Красюк та ін.]; за ред. к.і.н. Г.П. Воробйова. – Львів: НАСВ, 2015. – 90 с.
11. Толубко В.Б. Інформаційна боротьба (концептуальні, теоретичні, технологічні аспекти) : монографія / В.Б. Толубко. – К.: НАОУ, 2003. – 315 с.